

Ενότητα 7, Δεύτερο συμβούλιο των θεών στον Όλυμπο

Οδύσσεια Α' Γυμνασίου

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 55-56)

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 55-56)**A. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ****1. [Από τον μύθο της Αυγής και του Τιθωνού]**

Έτσι πάλι άρπαξε τον Τιθωνό η χρυσόθρονη Ηώς το δικό σας συγγενή, τον όμοιο με τους αθανάτους.

Πήγε λοιπόν να ζητήσει από τον μαυρονέφελο Κρονίωνα

αθάνατος να είναι, ζωή παντοτινή να έχει.

Ο Δίας έδωσε τη συγκατάθεσή του και την επιθυμία της πραγματοποίησε.

Τι ανόητη! Ούτε που σκέφτηκε η σεβαστή Ηώς να ζητήσει τη νιότη και να μη γνωρίσει τη συμφορά των γηρατειών.

7. Η Ηώς/Αυγή στο άρμα της ταξιδεύει στο στερέωμα. Λεπτομέρεια αγγειογραφίας του 5ου αι. π.Χ. (Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο)

(Από τον ομηρικό ύμνο Εις Αφροδίτην, στ. 218-38 – Ομηρικοί Ύμνοι, μτφρ. Φιλολογικής Ομάδας Κάκτου, εκδ. Κάκτος, Αθήνα 2002)

>> Προσέξτε στο παραπάνω απόσπασμα το λάθος της Αυγής (δείτε και το σχόλιο 2).

Η Αυγή, όντας ερωτευμένη με τον Τιθωνό, ζήτησε από το Δία να χαρίσει στον αγαπημένο της την αθανασία. Το λάθος της, ωστόσο, είναι ότι δεν σκέφτηκε να ζητήσει παράλληλα για εκείνον και την αιώνια νιότη, ούτως ώστε, εκτός από αθάνατος, να παραμείνει και αγέραστος για πάντα· αυτό αντιπαρατίθεται προς την απόφαση της Καλυψούς να καταστήσει τον Οδυσσέα αθάνατο και αγέραστο.

2. [Ο ξενιτεμένος παραγγέλλει στη γυναίκα του με τα χελιδόνια]

Θες, κόρη μου, παντρέψου, θες καλόγραιψε, τι εδώ που 'μ' ο καημένος επαντρεύτηκα.

Επήρα μια γυναίκα σκύλα, μάγισσα· μαγεύει τα καράβια, δεν κινούν γι' αυτού, με μάγεψε κι εμένα, δεν κινώ κι εγώ.

Όντας κινώ για να 'ρθω, χιόνια και βροχές, όντας γυρίζω πίσω, ήλιος ξαστεριά.

Ζώνομαι τ' άρματά μου, πέφτουν καταγής, πιάνω γραφή να γράψω και ξεγράφεται.

(Από το βιβλίο του Αναστασιάδη, ό.π., σ. 102)

>> **Να συγκρίνετε το δημοτικό τραγούδι της ξενιτιάς με τους στίχους ε 16-21 και α 64-6 και να βρείτε τα κοινά τους σημεία.**

- Ο ήρωας του δημοτικού τραγουδιού παντρεύτηκε μια γυναίκα στην ξενιτιά, την οποία όμως επιθυμεί να εγκαταλείψει και να επιστρέψει στην πατρίδα του. Ωστόσο, η γυναίκα που πήρε είναι μάγισσα και έτσι, με τα μαγικά της, τον κρατά αιχμάλωτο κοντά της και εμποδίζει την επιστροφή του.
- Ο Οδυσσέας, από την άλλη πλευρά, διαμένει σε ένα νησί, όπου τον κρατά κοντά της άθελά του μία νεράιδα, η Καλυψώ, η οποία, όντας ερωτευμένη μαζί του, προσπαθεί να τον κάνει να ξεχάσει την πατρίδα του και να μείνει εκεί για πάντα, χρησιμοποιώντας τα θέλητρα και τα γλυκά της λόγια, και δίνοντάς του την υπόσχεση ότι θα τον καταστήσει αθάνατο. Εκτός βέβαια από αυτά, ο Οδυσσέας δεν έχει τη δυνατότητα να φύγει, καθώς δεν έχει ούτε πλοίο ούτε συντρόφους.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

B. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Να συγκρίνετε το δεύτερο συμβούλιο των θεών (στ. 3-49) με το πρώτο (με τους στ. α 56-108, ειδικότερα) και να διακρίνετε: α. τα νέα στοιχεία που προέκυψαν από τις ενέργειες του Τηλέμαχου (τη συνέλευση και το ταξίδι) και β. εκείνα που προδιαγράφουν εξελίξεις.

[Προβαίνοντας στη σύγκριση του δευτέρου συμβουλίου των θεών με το πρώτο και λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία που έχουν προκύψει από τις ενέργειες του Τηλέμαχου και εκείνα που προδιαγράφουν εξελίξεις, καταλήγουμε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- ✓ Και στα δύο συμβούλια προβάλλεται ολοφάνερα το ενδιαφέρον της θεάς Αθηνάς για τον Οδυσσέα.
- ✓ Και στα δύο συμβούλια οι θεοί εμμένουν στην απόφασή τους για τον νόστο του Οδυσσέα.
- ✓ Στο πρώτο συμβούλιο, η Αθηνά πρόβαλε την ευσέβεια του Οδυσσέα, για να επηρεάσει συναισθηματικά τους θεούς, ενώ στο δεύτερο προβάλλει την ηθική του προσωπικότητα και δηλώνει έμμεσα πως, αν ένας βασιλιάς, όχι απλώς δεν αμείβεται, αλλά καταδιώκεται κιόλας, υπάρχει μεγάλος κίνδυνος να διασαλευτεί η ηθική τάξη και να ανατραπούν οι κανόνες που

υπαγορεύουν να αμείβεται ο καλός και δίκαιος και να τιμωρείται ο κακός και άσπλαχνος.

- ✓ Στο δεύτερο συμβούλιο, η θεά αξιοποιεί ως επιχείρημα ένα νέο στοιχείο που έχει προκύψει εν τω μεταξύ, την απόφαση δηλαδή των μνηστήρων να δολοφονήσουν τον Τηλέμαχο: ο Οδυσσέας κινδυνεύει να χάσει το γιο του, ως «ανταπόδοση» της ευσέβειας και της ηθικής του ανωτερότητας. Για μία ακόμη φορά, επομένως, τονίζει πόσο επιτακτική είναι η ανάγκη να αποκατασταθεί άμεσα η ηθική τάξη.]

α. Τα νέα στοιχεία που προέκυψαν από τις ενέργειες του Τηλέμαχου (τη συνέλευση και το ταξίδι) είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Στη συνέλευση, οι Ιθακήσιοι έδειξαν αδιαφορία για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Τηλέμαχος και δεν τάχθηκαν με το μέρος του, ενώ οι μνηστήρες μίλησαν με θράσος και περιφρόνηση.
- ✓ Στο ταξίδι του στην Πελοπόννησο, ο Τηλέμαχος έλαβε πληροφορίες για κάποια ένδοξα κατορθώματα του πατέρα του στην Τροία, ενώ έμαθε και πως, μετά το τέλος του πολέμου και την αναχώρησή του, επέστρεψε για λίγο στην Τροία για την τέλεση θυσιών. Τέλος, πληροφορήθηκε πως ο Οδυσσέας, πριν από λίγα χρόνια, ήταν ακόμη ζωντανός και βρισκόταν στο νησί της Καλυψούς.

β. Τα στοιχεία που προδιαγράφουν εξελίξεις είναι τα παρακάτω:

- ✓ Στο πρώτο συμβούλιο των θεών, αποφασίζεται (και προοικονομείται) η επιστροφή του Οδυσσέα στην Ιθάκη και οι δύο ενέργειες, με τις οποίες αυτή θα προετοιμαστεί: α. η ανακοίνωση στην Καλυψώ από τον Ερμή της εντολής του Δία για την επιστροφή του Οδυσσέα και β. η εμφύχωση του Τηλέμαχου από την Αθηνά, ούτως ώστε εκείνος να δραστηριοποιηθεί, να συγκαλέσει συνέλευση των Ιθακησίων και ύστερα να ταξιδέψει στην Πελοπόννησο, προκειμένου να αναζητήσει πληροφορίες για τον πατέρα του.
- ✓ Στο δεύτερο συμβούλιο, ο Δίας καθιστά νόμιμη την εκδίκηση που πρέπει να πάρει ο Οδυσσέας από τους μνηστήρες (προοικονομείται κατ' αυτόν τον τρόπο η μνηστηροφονία που θα πραγματοποιηθεί στην ραψωδία ω) και εξουσιοδοτεί την Αθηνά να αναλάβει προσωπικά τη σωτηρία του Τηλέμαχου (εδώ προοικονομείται η σωτηρία του Τηλέμαχου).

2. Ο ποιητής επιμένει στην περιγραφή του τοπίου της Ωγυγίας, που ο Ερμής στάθηκε και θαύμαζε την ομορφιά του. Η στάση αυτή του θεού αντιπαρατίθεται προς τη στάση του **Οδυσσέα**, που **βρισκόταν στα όρια της έσχατης απελπισίας, αθεράπευτος νοσταλγός της πατρίδας του (καθόταν κι έκλαιγε)** (στ. 93).

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

3. Ποια στοιχεία συνθέτουν το περιβάλλον της Καλυψώς (το εσωτερικό της σπηλιάς και το εξωτερικό του νησιού, στ. 66-82) και τι είδους εικόνες προβάλλουν; (π.χ.: μοσκοβόλαγε το νησί: οσφρητική εικόνα). Ζωγραφίστε μία οπτική εικόνα που σας άρεσε.

Η περιγραφή του περιβάλλοντος της Καλυψούς, η οποία πραγματοποιείται με αρκετές ζωηρές και παραστατικές εικόνες, γίνεται ως εξής: πρώτα παρουσιάζεται το εσωτερικό της σπηλιάς και ύστερα ο εξωτερικός χώρος. Ιδιαίτερως περιγράφονται τα επιμέρους στοιχεία της γενικής εικόνας, δηλαδή το εσωτερικό της σπηλιάς και ο εξωτερικός χώρος (το δάσος, η κληματαριά, οι κρήνες και τα λιβάδια):

α. Το εσωτερικό της σπηλιάς:

Πρόκειται για μία εικόνα σύνθετη (οπτική, ακουστική, οσφρητική), καθώς την απολαμβάνουμε:

- με την όραση (η Καλυψώ υφαίνει στον αργαλειό με χρυσή σαΐτα, η φωτιά καίει στο τζάκι),
- με την ακοή (η Καλυψώ τραγουδά, ενώ παράλληλα ακούγονται οι κρότοι από τον αργαλειό),
- με την όσφρηση (στο τζάκι καίγονται κέδροι και θούγιες που μοσκοβολούν και έξω από τη σπηλιά).

β. Το δάσος:

Οι εικόνες είναι οπτικές, καθώς βλέπουμε:

- κάποια είδη δέντρων (λευκές, σκλήθρες, κυπαρίσσια μυριστά),
- κάποια είδη πουλιών (γεράκια, κουκουβάγιες και μακρύγλωσσες θαλασσινές κουρούνες).

γ. Η κληματαριά, η οποία είναι φορτωμένη με σταφύλια (οπτική εικόνα).

δ. Οι τέσσερις κρήνες στη σειρά, από τους κρουνοί των οποίων τρέχουν νερά (οπτική εικόνα).

ε. Τα μαλακά λιβάδια, με τις άγριες βιολέτες και τα άγρια σέλινα (οπτική εικόνα).

4. Να συγκρίνετε την εντολή του Δία στον Ερμή (στ. 35-49) με την ανακοίνωσή της από τον Ερμή στην Καλυψώ (στ. 109-129), να διαπιστώσετε τις διαφορές και να τις δικαιολογήσετε.

α. Στους στ. 35-49, η εντολή του Δία στον Ερμή δίνεται χωρίς περιστροφές και συναισθηματισμούς, σχεδόν ψυχρά. Ο λόγος, για τον οποίο συμβαίνει αυτό, είναι επειδή ο Δίας είναι βασιλιάς, ανώτερος, μεγαλύτερος στην ηλικία, βρίσκεται μακριά από το πρόσωπο που θα πληγώσει και η εντολή του απευθύνεται σε γυναίκα. Επομένως, η εντολή θα πρέπει να δοθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην επιδέχεται αντιρρήσεις και να εκτελεστεί οπωσδήποτε.

β. Μέσα από τον λόγο του Ερμή, ο οποίος βρίσκεται στους στ. 109-129, επισημαίνουμε τα ακόλουθα στοιχεία:

- Τα πρώτα λόγια του Ερμή στην Καλυψώ καταλαμβάνουν 21 στίχους, ενώ η ανακοίνωση της εντολής του Δία πραγματοποιείται στον 17^ο στίχο.
- Ο θεός προβάλλει την παντοδυναμία του Δία και προσπαθεί ταυτόχρονα να απαλλάξει τον εαυτό του από ευθύνες που δεν του ανήκουν, λέγοντας πως εκείνος είναι απλώς ο κομιστής της εντολής.
- Επιδιώκει μάλιστα να απαλλάξει ακόμη και τον ίδιο το Δία από την ευθύνη, καθώς όλοι γνωρίζουν πως, ό,τι είναι γραμμένο από τη Μοίρα να συμβεί, ούτε εκείνος δεν μπορεί να το ανατρέψει.
- Τέλος, ο Ερμής δε μεταφέρει ολόκληρη την εντολή του Δία, παραλείπει όσα δεν έχουν σχέση με την Καλυψώ και αναφέρεται στο ιστορικό της άφιξης του Οδυσσέα στην Ωγυγία, επιθυμώντας να τονίσει τα βάσανα που υπέστη ο ήρωας και να δηλώσει έμμεσα πως δικαιούται κι εκείνος να κερδίσει τον νόστο του.

Ο Ερμής, επομένως, βρίσκεται σε δύσκολη θέση και καθυστερεί την ανακοίνωση της εντολής του Δία, επειδή:

- μιλά απευθείας στην Καλυψώ, πρόσωπο με πρόσωπο,
- κατανοεί τα συναισθήματά της,
- γνωρίζει πολύ καλά πως, με τον λόγο του, την πληγώνει.

5. Να εντοπίσετε μερικά σημεία από τις αντιδράσεις της Καλυψώς (στ. 130-161) που επιβεβαιώνουν τον ανθρωπομορφισμό των ομηρικών θεών (βλ. και το Γ₅ της 2^{ης} Ενότητας, σελ. 24).

Κάποιες αντιδράσεις της Καλυψούς, οι οποίες επιβεβαιώνουν τον ανθρωπομορφισμό των ομηρικών θεών, είναι οι ακόλουθες:

- ❖ τη διαπερνά ένα ρίγος, αναστατώνεται στο άκουσμα του λόγου του Ερμή (στ. 130),
- ❖ όπως και κάθε άλλη ερωτευμένη γυναίκα που κινδυνεύει να χάσει τον αγαπημένο της, χάνει την ψυχραιμία και την αυτοκυριαρχία της και αρχίζει να κατηγορεί τους θεούς, που δεν ανέχονται θεές να πλαγιάζουν με θνητούς (στ. 132-143),
- ❖ παραπονιέται για την αδικία που υφίσταται και προβάλλει τα δικαιώματά της επάνω στον Οδυσσέα, απαριθμώντας όσα του έχει προσφέρει μέχρι τώρα (στ. 145-150) και όσα σκεφτόταν να του προσφέρει ακόμη (στ. 151-152),
- ❖ υπακούει στον ανώτερό της (το Δία) και υποτάσσεται τελικά στην εντολή του, όπως οι γυναίκες εκείνης της εποχής υποτάσσονταν στον αφέντη τους (στ. 153-156),
- ❖ δηλώνει πρόθυμη να βοηθήσει τον αγαπημένο της να επιστρέψει στην πατρίδα του, γεγονός που φανερώνει τη μεγάλη, αληθινή αγάπη που τρέφει για εκείνον (στ. 159-161).

Επιμέλεια: Αικατερίνη Ανδρικοπούλου - Φιλολόγος

...Πράξεις Παιδείας!